

INTERNETNING IJOBIY VA SALBIY TOMONLARI

Abduraxmanova O'g'iloy Murodullayevna

Sap 1-20 guruh talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqola yoshlarni ijtimoiy munosabatlarda shaxs sifatida shakllanishida ijtimoiy tarmoqlar tasirlik organilganm. Internet yani ijtimoiy tarmoqlar bugungi kundajuda kata qudratli axborot aylangan ekan jahon miqyosida mafkuraviygoyaviy tahdidlarni targibot va tashviqot etishda muhim omil vazifasini otab kelmoqda.

Kalit sozlar: Globallashuv, shaxs, mafkura, internet, ijtimoiy tarmoq, ma'naviyat .

O'zbekiston zamini qadimda ikki buyuk uyg'onish davriga beshik bo'lgan. Bular birinchisi ma'rifiy IX-XII bu asrlar ba'zi manbalarda "O'rta asrlar Renessansi" deb ataladi.

Ikkinchi Renessans deb temuriylar davri ya'ni – XIV – XV asrlarni aytishimiz mumkindir. Hozirgi vaqtda ya'ni XXI asrda mamlakatimizda yana bir Renessans ya'ni uyg'onish jarayoni kechmoqda. Shuning uchun ham biz bugun YANGI O'ZBEKISTON, UCHINCHI RENESSANS so'zlarini ko'p martalab eshitamiz. Bugungi kunda O'zbekiston demokratik o'zgarishlar, keng imkoniyatlar va amaliy ishlar mamlakatiga aylanib bormoqda. Aynan mana shu jarayon men uchun islohotlarimizning eng katta natijasidir. O'z samarasini berayotgan islohotlarimizning biri sifatida "Elektron hukumat tizimini" yanada rivojlantirish interaktiv davlat xizmatlari ko'rsatishni keskin yaxshilash bo'yicha bugungi kunda bir qator vazifalar belgilab berilmoqda.

Axborot xavfsizligini mustahkamlash masalasiga katta e'tibor qaratiganligi yuqoridagi fikrimizning isbotidir. Xorijiy va rivojlangan boshqa davlatlarning tajribalarini chuqur o'rgangan holda mamlakatimizda axborot kommunikatsiya infratuzilmasini rivojlantirishga qaratilgan 5 yillik milliy dastur ishlab chiqildi. Axborot texnologiyalari haqida hatto mamlakatimiz prezidenti SH. Mirziyoyev o'zining qilgan ma'ruzasida quyidagi fikrlarni aytib o'tadi; - "Axborot texnologiyalari va kommunikatsiyalari rivoji barcha sohalarning jadal taraqqiyotiga xizmat qiladi, odamlarga qulaylik yaratadi. Prezidentimizning bu gaplarida "odamlarga qulaylik deganda shuni tushunishimiz mumkinki, elektron hukumatda insonlarning vaqti va ma'lum darajadagi mablag'lari sarflanmaydi.

Biz yashayotgan davrda yuqori texnologiyalarning o'rni va qadri juda balanddir. Internet, axborotlar hayotimizning o'ziga xos ajralmas qismi bo'lishi bilan bir qatorda ularsiz bugun biz hayotimizning bir kunini tassavvur qilishimiz qiyin. Internet hayotning barcha sohasini jumladan, ta'lim sohasiga ham kirib bordi. Hozirgi kunda biror bir kompyuter yoki mobil aloqa vositalarini internetsiz tasavvur qila olmaymiz. Ba'zida o'ylab qolamanki, bundan bir necha yillar oldin internetsiz insonlar qanday yashagan ekanlar va qanday qilib shunchalik qisqa vaqt Ichida bunga o'rganib qolganimizga hayronman. Ushbu maqola mavzusining dolzarbligi shundaki, ijtimoiy tarmoqlar, har xil saytlar tobora ko'payib bormoqda. Bugungi kunga kelib ular yoshlar va bolalarning barcha bo'sh vaqtlarini hatto boshqa ishlarga sarflaydigan vaqtlarining ham bir qismini o'zlashtirmoqdalar. Masalan, o'smirlar va yoshlar internetdan, mobil aloqa vositalaridan ovqatlanayotganlarida ham foydalanishadi. Internetga qaramlik ijtimoiy tarmoqlarga o'rganib qolish yoshlar o'rtasida keskin tarqalgan. Jahonning butun olimlari o'z faoliyatlari davomida kamida bir marta bo'lsa ham yoshlarning qanchalik tez internetga o'rganib qolish sabablarini o'rganishga harakat qilganlar lekin bu izlanishlarga oid darsliklar ma'lumotlar juda kam. Nafaqat, O'zbekiston balki butun dunyoda millonlab odamlar internetda bo'sh vaqtlarini o'tkazishadi. Bu paytda ular turli xil sohaga oid ish qidirish, yangi odamlar bilan tanishish, yangi do'stlar orttirish, hamkasblar, uzoq-yaqin insonlar muloqot qilish, o'ziga kerakli ma'lumotlarni izlash, o'z bilimlarini mustahkamlash kabi mashg'ulotlar bilan shug'ullanadilar. Hozir gazeta o'qiydigan yoki televideniyalardan yangiliklarni tomosha qiladigan insonlarni kam uchratamiz. Ko'pchilik odamlar o'zlariga akli ma'lumotlarni internetdan topish mumkunligiga ishonib qolganlar.

Shuning uchun ham internet rivojlanmagan davlatlardagi kabi odamlar kutubxonalarda o'tirishmaydi. Yoki juda muhim va soni kam bo'lgan kitoblarga navbatda turishmaydi. Bizning bobolarimiz hatto boshqa shaharlarga kitoblardan foydalanish ya'ni kutubxona uchun borganlar. Endi esa bugungi kunda kutubxonaga borib bitta ma'lumot uchun bir nechta hatto o'nlab adabiyotlarni saralab o'tirish shart emas. Biz bugun biror ma'lumot kerak bo'lib qolsa vaqtimizni sarflab kitob qidirmasdan internetga ya'ni kompyuter texnologiyalariga murojaat qilamiz. Ularga qaysi ma'lumot kerakligini yozib qidiruv tugmasini bosamiz va bir daqiqa Ichida minglab ma'lumotlar kelib chiqadi. Ko'pgina yoshlar virtual muloqotsiz suhbatga kirisha olmaydilar .

Ular haqiqiy hayotda muloqotni butunlay unutib qo'yadilar. Ko'pincha odamlar to'xtamasdan internetdan , mobil aloqa vositasidan jamoat transportlarida , ko'chada va hatto do'stlari bilan uchrashganlarida ham ulardan foydalanishadi . Ma'lum vaqt o'tishi bilan insonlarda refleks paydo bo'ladi. Bu refleks ularga ijtimoiy tarmoqlarda hech kim yozmagan bo'lsa ham o'z elektron pochtaalarini tekshirishga undaydi. Endi ko'pchilik odamlar esda qolarli vaqtlarni , muhim lahzalarni saqlab qolish uchun turli xil rasm albomlariga tushirish uchun rasm olmaydilar. Balki hammasini endilikda ijtimoiy tarmoqlarga qo'yish va layklar yig'ish uchun rasmga oladilar. Bugungi kunda ijtimoiy tarmoqlarda kecha-yu Kunduz o'tiradigan foydalanuvchilar bor. Ertalab ishda yoki maktabda ular birinchi navbatda ular o'z elektron pochtaalarini tekshiradilar. Ba'zida esa hatto asosiy biznesdan ko'ra ko'proq vaqt ajratadilar. Uyga yoki ishga ketayotganlarida, navbatda ular ijtimoiy tarmoqlarga kirish uchun ular telefonlardan yoki planshetlardan foydalanadilar.

Doimiy ravishda ijtimoiy tarmoqlarda bo'lish bizning miyamiz va aqliy qobiliyatimiz uchun yaxshi faoliyat emas. Buning o'rniga kitob o'qish yoki do'stlar bilan sayr qilish bilan shug'ullanishimiz bizga ko'proq foyda beradi. Ijtimoiy tarmoqlarda bo'lishning barcha salbiy tomonlari bilan bir qatorda ijobiy tomonlari ham bor. Lekin birinchi navbatda qachon to'xtash kerakligini va undan kerakli maqsadda oqilona foydalanish kerak. Internet zamonaviy svilizatsiyaning ajralmas qismiga aylanib bormoqda. Hozirgi yoshlar internetga asosiy axborot manbai va asosiy aloqa vositasi sifatida qarashadi. Ular asosan, internetga yangiliklar olish bilan birga internet-do'konlardan xarid qilish uchun ham kiradilar. Hozirgi yoshlarning fikricha, internet faqat ijobiy xususiyatlarga ega. Lekin televizor, gazeta va jurnallarni noqulay va zerikarli deb o'ylashadi. Avvalgi avlod uchun televizorlar qanchalik darajada qulay va qiziqarli bo'lsa ,hozirgi yoshlar uchun ham internet, telefonlar qiziqarli va ijobiy shaklga egadir. Biz internetga biror ma'lumot qidirgani kirganimizda birinchi ma'lumotni ko'rganimizdan keyin ikkinchi ma'lumot " buni o'qing va yana nima borligini ko'ring tamoyili bo'yicha tashkil etilgan bo'ladi. Bu omil esa o'z vaqtida bizning ko'p vaqtimizni oladi. Biz vaqtimiz qanchalik ko'p ketganini bilmay qolamiz. Albatta , internetning ham ijobiy tomonlari bor . Masalan, u ham ta'lim , ham intellektual rivojlanishga yordam beradi. Ota- onalar uchun bolalarni tarbiyalash va o'qitish uchun qimmatli materiallar masalan, ta'limga oid online o'yinlar, interaktiv darslar , rasm chizish darslari,turli xil tillarni o'rganish uchun materiallar mavjud bo'lgan ko'plab guruhlar va kanallar mavjud. Internet nafaqat aloqa sohasida balki ma'lumotlarga ega bo'lgan resurslarning Ichida undagi ma'lumotlarda foydalanishimizda hech qanday cheklov yo'qdir. Bu cheklovlar yo'qligining ham o'ziga xos salbiy tomonlari ham bor deb o'ylayman. Bu salbiy tomon shundan iboratki, internet zo'ravonlikning turli shakllarini namoyon qiluvchi va uni targ'ib qiluvchi tasavvuf ,irqchilik, dinnio no'to'g'ri talqin qiladigan saytlar va boshqalarni singdiruvchi ko'plab manbalarni o'z ichiga olgan. Intenet hozirgi yoshlarning qolaversa butun zamonaviy insonlar hayotida muhim rol o'ynaydi. Internet o'tgan asrning eng buyuk muhim hayratlanarli ixtirosi hisoblanadi. Internetning yaratilishi taraqqiyotga sezilarli ta'sir ko'rsatdi. Biz uyda o'tirgan holatimizda dunyoning istalgan nuqtasidagi voqealar va axborolarni bilib olishimiz mumkin.

Internet sababli bolalar ki'ob o'qishni to'xtatdilar. Vaqt o'tishi bilan ularning dunyoqarashi, fikrlash darajasi qisqarib boradi. Ular faqat chat va forumlarda virtual muloqot bilan cheklanadilar. Ular haqiqiy hayotda har xil davralarda masalan do'stlari bilan suhbatlarida,ilmiy uchrashuvlarda ma'ruza paytida yoki yaqin odamlarining tug'ulgan kunlarida nutq so'zlashga, tabrik yo'llashga qiynaladilar. Ular o'z fikrlarini xulosa qilib ayta olmaydilar, fikrlari tarqoq holda umumlashmagan holatda bo'ladi.

Bunday qiyin vaziyatlarga tushib qolmaslik uchun kitob o'qib o'z fikr doiramizni kengaytirib borishimiz kerak deb o'ylayman.

Xulosa internetning zamonaviy yoshlarga ta'sirini ko'rib chiqish va uning muloqot jarayonida o'rni aniqlashdan iboratdir. XXI asr axborot texnologiyalari asri hisoblanadi.

Bugungi kun taraqqiyotini jahon axborot tarmog'i yoki internetsiz tasavvur qilish mushkul. Internetdagi vaqtimizni dasturlarni tomosha qilish, yangi bilimlarni olish, chet tillarini o'zlashtirish kabi foydali ishlarga sarflashimiz kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yhati:

1. Marchenkova "Talabalarda kompyuterga qaramlikning oldini olishning ijtimoiy pedagogik jihatlari" darslik 2009-yil
2. Glister "Yangi internet – navigator" ingliz tilida 1996-yil.
3. Nolden "Sizning birinchi internetga kirishingiz" 2006-yil.
4. G'aniyev "Internetning ijobiy va salbiy tomonlari" 2003-yil